

Aldrig mer blir det så levande som på Ekmans tid

Vältaligt testamente över Gnisvärd

Av **OLA SOLLERMAN**

Hans tid var levd! Så sa de gamla fiskarna vid Gnisvärd när någon av deras kamrater drunknat i stormen.

Idag är också Gnisvärd's tid »levd». Fiskeläget har dött, aldrig mer blir det så levande som på Knut Ekmans och de andra gamla fiskarnas tid. Att Gnisvärd nu om somrarna fylls av badgäster och fritidsfiskare – det är en helt annan sak.

Erik Olsson, konstnären i Sanda, kan därför med rätta tala om ett testamente över Gnisvärd när han nu på eget förlag ger ut boken »Med åror och segel». En bok som för länge sen skrevs av fiskaren och hamnfogden vid Gnisvärd, Knut Ekman.

Boken är ett vältaligt testamente över Gnisvärd och det hårda fiskarlivet där. Men dessutom är boken Erik Olssons sätt att hedra minnet av Knut Ekman, som gick bort för precis 30 år sedan.

KAN INTE VÄRDERAS

Knut Ekman hann – innan hans tid var levd – ge ut två

böcker om fisket och fiskarebefolkningen vid Gnisvärd. 1931 kom »På kryss och läns», 1937 kom »I storm och stiltje». Dessutom skrev han mycket annat, en del som publicerades i tidningarna, en del som bara blev liggande och till slut bortglömt.

Men inte helt bortglömt. Via Bojan Eskelund i Eskelhem fick Erik Olsson för några år sen överta en del av Knut Ekmans gamla skrifter. Av dem har Erik Olsson nu sammanställt den här boken.

Det är förstas ett materiel som helt enkelt inte kan värderas. Det är berättelser och minnen från en värld som är försvunnen och aldrig mer kommer tillbaka. Och dessutom: det berättas av en som själv var med. Det är ovärderligt!

GAMLÅ BEKANTA

Boken innehåller, precis som Ekmans tidigare böcker, en lång rad berättelser om fisket, om fiskeläget och de människor som levde där. En del upprepningar förekommer men knappast så

det stör och det är bara med glädje man åter får möta gamla bekanta från tidigare Ekmanböcker: Fälting-Lotte, Lars Vesterberg, Ole Nordström, Lars Eklund. Det hårda fiskarlivet skapade många personligheter – och Knut Ekman var mannen som kunde skildra dem.

För Knut Ekman var fiskaren som kunde skriva och berätta. Kanske blev språket och grammatiken inte alltid så perfekt och i de förra böckerna ändrades och rättades en del i hans manuskript. Men det har Erik Olsson inte velat göra utan presenterar berättelserna precis som Knut Ekman en gång skrev dem. Det ger ibland en del långa och svåra meningar och nåt fel i grammatiken. Men istället verkar det mera äkta, man kan riktigt känna hur den gamle fiskaren satt där med pennan i sina grova fingrar och sökte pränta ned vad han hört och sett.

SOM POESI

Knut Ekmans grova fiskare-

fingrar kunde skriva både dramatik och lyrik. Visst får man känslan av slit och tungt arbete när han berättar om en roddtur i kapitlet »Fiskareliv»:

»Vi arbetade och rodde i vår tremänning så svetten rann i små rännilar ner över pannan och letade sig väg in i ögonen, där den salta vätskan sved som eld. Ostlig blåste en styv kuling och marsgaisten bet som en skarpslipad kniv i skinnet så fort man höll upp en sekund med rodden».

Eller hör hur han berättar om badgästerna som på hösten flyr sin väg:

»...alla dessa solmänniskor försvinna från stranden, de dunsta bort liksom sommarmorgonens dimmor för solens glödande blickar.»

ERIK TECKNADE

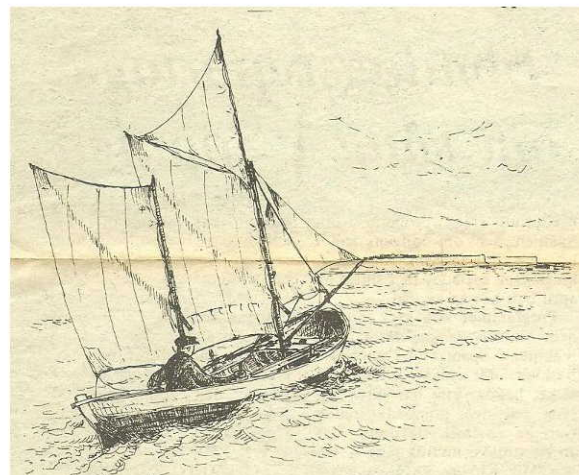
Knut Ekmans fina, levande skildringar som samtidigt är ovärderliga dokument över en försvunnen värld – visst är det ett värdefullt testamente över

Gnisvärd. Dessutom har Erik Olsson bidragit med över 60 teckningar i ett ämne som passar honom som handsken.

Bland alla de båtar som Erik Olsson tecknat i boken minns man främst »Jungfrun». Det var Knut Ekmans egen båt som han blev förläskad i vid första mötet på Gotska Sandön 1891. I boken berättar Knut Ekman om »Jungfruns» historia – men det är Erik Olsson som i bokens förord kan fortsätta historien. »Jungfrun» finns nämligen idag bevarad vid museet i Kovik!

Till allt beröm över boken måste också tilläggas en del kritik. Det gäller en rent teknisk miss: den lilla, täta stilen och den på tok för breda spaltbredden. Det gör det svårt att läsa boken särskilt för de äldre.

Knut Ekman: Med åror och segel
Kerstin och Erik Olssons förlag
Tryckt hos Gotlandstryck AB
Cirkapris: 60 kronor

Knut Ekmans egen båt Jungfrun så som Erik Olsson tecknat den i boken. Det är båten som Knut Ekman förläskade sig i på Sandön 1891 och som Erik Olsson numera räddat till Kovik-museet.

□ Vidskepelse, »getsk», var vanligt förekommande bland fiskarna. Övernaturliga väsen förekommer ofta. En del fiskare som kunde »se» såg syner de aldrig kunde glömma. T. ex. denna – en underbart vacker kvinna som med guldkam kammade sitt långa gula hår som räckte nedom midjan. Det var havsfrun.

Om det hårda livet som fiskare, och om de märkliga personligheterna vid Gnisvärd's fiskeläge handlar Knut Ekman och Erik Olssons bok »Med åror och segel». Här har Erik Olsson tecknat några Gnisvärd's fiskare i arbete.